

Remissvar:

Studiemedel vid utlandsstudier – Förändringar för ett långsiktigt och hållbart system

Utbildningsdepartementets dnr: U2017/04843/GV

Sammanfattning

Sveriges förenade studentkårer (SFS) är till stor del positiva till promemorians ambition. Förslagen kan delvis bidra till att öka studiemedelsystemets legitimitet och främja att elever och studenter ska få utbildning av god kvalitet, fri från indoktrinering.

Samtidigt är det viktigt att regelverket så långt som möjligt främjar mobilitet och uppmuntrar till utbyten och internationell samverkan. Presumptiva studenter ska ha goda möjligheter att välja utbildning efter behov och intresse, och studiemedlet ska täcka de grundläggande kostnader och utgifter som studenter har.

De problem som ringas in i promemorian berör i första hand utbildning på gymnasial nivå. Det görs inte tydligt ifall de föreslagna lösningarna är motiverade även för eftergymnasial utbildning.

Nedan utvecklas SFS synpunkter rörande de förslag som berör studenter inom högre utbildning. SFS har valt att inte ge några särskilda kommentarer gällande det förslag som endast bedöms beröra gymnasieelever.

Angående förslaget 6. Merkostnadslån för undervisningsavgifter för studier på eftergymnasial ska fortsatt få lämnas med ett visst högre belopp

SFS avstyrker förslaget.

SFS delar regeringens ambition att motverka bidragsfusk, men utifrån det underlag som redovisas är förslaget inte motiverat. De skäl som anförs för förslaget kan sammanfattas som:

- Möjligheten till ett högre och mer flexibelt uttag av merkostnadslån till undervisningsavgifter används inte i någon större utsträckning
- Felaktiga utbetalningar utgör ett större problem ju högre beloppen är

Även om båda punkterna är riktiga, så utgör de inte skäl för en förändring.

Att studenter inte fullt ut tar till vara på de möjligheter som finns idag, utgör i sig inget skäl att göra möjligheterna mindre förmånliga. Det talar endast för att förslagets negativa konsekvenser inte skulle vara särskilt omfattande.

Det stämmer att felaktiga utbetalningar utgör ett större problem ju högre beloppen är. Dock tycks det inte finns något utbrett problem med att studenter på eftergymnasiala utbildningar inte skulle betala tillbaka felaktiga utbetalningar. På det stora hela tycks den förväntade skadan av en felaktig utbetalning alltså inte vara stor.

Att bara se till skadan säger dock inte särskilt mycket om de samhällsekonomiska riskerna. En rimlig syn på risk måste utgöra en sammanvägning av en *skadas omfattning* och *sannolikheten att skadan ska uppstå*. För att bedöma risken måste skadan av en felaktig utbetalning alltså ställas i relation till sannolikheten att felaktiga utbetalningar sker. Av promemorian framgår att sannolikheten för felaktiga utbetalningar är lägre för studier på eftergymnasial nivå än på gymnasial nivå. Exakt hur vanligt det är nämns inte. Varken promemorian eller den hänvisade rapporten från CSN visar att felaktiga utbetalningar på eftergymnasial nivå skulle vara särskilt vanligt.

I promemorian påvisas alltså vare sig att dagens regler för merkostnadslån skulle leda till stora skador i enskilda fall, eller att sådana fall är särskilt vanliga. Någon risk har med andra ord inte identifierats. Förslaget står utan motivering.

Departementet bör påvisa ifall felaktiga utbetalningar utgör en påtaglig risk för enskilda studenter eller för studiemedelsystemet som sådant. Det hade då talat till fördel för förslaget och hade eventuellt kunnat vara tillräckligt för att motivera det.

Angående förslaget 7. Bestämmelserna om när studiemedel inte rimligen bör få lämnas ska tydliggöras

SFS tillstyrker förslaget, men med försiktighet.

SFS betraktar principen om allas lika värde som ett av akademins kärnvärden. Det är bra att studiemedlet för högre utbildning är utformat med hänsyn till detta. Det gör det rimligt att införa möjligheten att neka studiemedel för utbildningar både på grund av utbildningen som sådan och med hänsyn till övriga omständigheter.

Regleringen bör även fortsättningsvis betraktas som en ”säkerhetsventil” och användas mycket restriktivt vad gäller högre utbildning. Svenska studenter ska inte kategoriskt förhindras att delta i utbildningar där icke-demokratiska värderingar yppas. Att kritiskt stöta och blöta sådana värderingar kan tvärtom stärka motståndskraften mot icke-demokratiska strömningar.

Dessutom ges många av de utbildningar som förslaget är avsett att komma till rätta med på gymnasial nivå. De presumtiva studenter som är behöriga till eftergymnasial utbildning kan i regel anförtros ett större eget ansvar för sitt utbildningsval. Frågan i detta

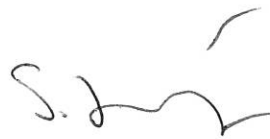
fall handlar trots allt till stor del om *lån*, och deltagande i utbildningen betalas i slutändan till stor del av studenten själv. Så länge en eftergymnasial utbildning lever upp till en rimlig vetenskaplig eller konstnärlig standard, bör studenten i normalfallet själv få göra bedömningen ifall det är moraliskt försvarbart att delta.

Däremot ska studiemedelssystemet givetvis inte sanktionera utbildningar som genomsyras av anti-demokratiska värderingar. Det är dock svårt att se att UHR på goda grunder skulle kunna bedöma att en sådan utbildning håller godtagbar standard. Indoktrinering har vare sig en vetenskaplig eller konstnärligt värde.

Jacob Adamowicz
Vice ordförande

jacob.adamowicz@sfs.se
070-545 75 57

Sebastian Lagunas Rosén
Politisk sekreterare

sebastian.lagunas.rosen@sfs.se
08-545 701 10